

1. **ชื่อผลงาน :** พฤติกรรมสุขภาพของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ที่รับยาต้านไวรัสเอดส์
กรณีศึกษา โรงพยาบาลด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา
2. **คำสำคัญ :** พฤติกรรมสุขภาพ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์
3. **สรุปผลงานโดยย่อ :** ศึกษาพฤติกรรมสุขภาพของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสมแก่ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ โดยเน้นความรู้ในการป้องกันตนเอง เช่น การสวมหน้ากากอนามัย การล้างมือ และจัดกิจกรรม/โปรแกรมที่เหมาะสมกับผู้ป่วยเกี่ยวกับการส่งเสริมการปฏิบัติพฤติกรรมการออกกำลังกาย ผลการดำเนินงานผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์มีการสวมหน้ากากอนามัย เพิ่มขึ้น ร้อยละ 95 ได้รับคำแนะนำในการออกกำลังกายและเลิกบุหรี่ ร้อยละ 100
4. **ชื่อและที่อยู่องค์กร:** โรงพยาบาลด่านขุนทด เลขที่ 4 หมู่ที่ 2 ถ.สีคิ้ว-ชัยภูมิ ต.ด่านขุนทด อ.ด่านขุนทด จ. นครราชสีมา
5. **สมาชิกทีม :** น.ส.กฤษณา หวังมุขกลาง ตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ
นางเพ็ญพิศ เอ็งสวัสดิ์ ตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ

6. เป้าหมาย :

- ศึกษาพฤติกรรมสุขภาพของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ที่เข้ารับการรักษาด้วยยาต้านไวรัสเอดส์ ในคลินิกยาต้านไวรัส โรงพยาบาลด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา
- นำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการวางแผนการดูแลผู้ป่วย และส่งเสริมสุขภาพในผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์

7. **ปัญหาและสาเหตุโดยย่อ :** โรคเอดส์ถือเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญ ข้อมูลจากโครงการเอดส์แห่งสหประชาชาติ ปี พ.ศ.2550 พบผู้ป่วยเอดส์ 33.2 ล้านคนทั่วโลก มีผู้เสียชีวิตจากเอดส์ 2.1 ล้านคน ในประเทศไทยข้อมูลผู้ป่วยเอดส์จากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ปี พ.ศ.2556 พบผู้ป่วยเอดส์ขึ้นทะเบียนในระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้าจำนวน 3.5 แสนราย ได้รับยาต้านไวรัส 1.7 แสนราย สำหรับข้อมูลของโรงพยาบาลด่านขุนทด ปี 2558 มีผู้ป่วยที่ขึ้นทะเบียนระบบ NAP 448 ราย มีผู้ป่วยเอดส์ที่เข้ารับการรักษาและรับยาต้านไวรัส 282 ราย คิดเป็นร้อยละ 62.95 จากการดูแลผู้ป่วยในคลินิกยาต้านไวรัสพบว่าผู้ป่วยบางรายมีการรับประทานยาไม่สม่ำเสมอ การไม่มาตรวจตามนัด ขาดการติดตามการรักษา ส่งผลต่อภาวะสุขภาพของผู้ป่วยเอดส์ ผู้ศึกษามีความสนใจเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยเอดส์ ที่มีผลต่อภาวะสุขภาพในผู้ป่วยเอดส์ ได้แก่ การรับประทานยาต้านไวรัส การรับประทานอาหาร การป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ การมาตรวจตามนัด การจัดการความเครียด การออกกำลังกาย และการมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย ของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ที่เข้ารับการรักษาด้วยยาต้านไวรัสเอดส์ ในคลินิกยาด้านไวรัส โรงพยาบาลด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการวางแผนการดูแลผู้ป่วย และส่งเสริมสุขภาพในผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ต่อไป

8. กิจกรรมการพัฒนา :

การศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive study) เพื่อศึกษาพฤติกรรมสุขภาพในผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ที่มีผลต่อภาวะสุขภาพ ในเรื่องของการรับประทานยาต้านไวรัส การรับประทานอาหาร การป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ การมาตรวจตามนัด การจัดการความเครียด การออกกำลังกาย และการมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย ในผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์

ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ได้แก่ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ที่เข้ารับการรักษาและได้รับยาต้านไวรัส ณ คลินิกอุ้งใจ โรงพยาบาลด่านขุนทด มีระยะเวลาในการเข้ารับการรักษาและรับยาต้านไวรัส ตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป และเป็นผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยเลือกผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ที่มาตรวจตามนัดในคลินิกในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2558 ถึงเดือนมกราคม 2559 จำนวนกลุ่มตัวอย่างคำนวณได้จากการใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973 อ้างใน ธีรวิทย์ เอกะกุล, 2543) กลุ่มประชากรคำนวณได้ 165 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามเรื่องพฤติกรรมสุขภาพของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ เอดส์ แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของประชากร ส่วนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมสุขภาพของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ เอดส์ของ อรดี โชติเสน (2558) ซึ่งดัดแปลงจากเรื่องพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยเอดส์. ในชุดความรู้การดูแลรักษาสำหรับผู้ติดเชื้อเอชไอวี ผู้ป่วยเอดส์ โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้โดยตรง กรมควบคุมโรค (2554) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 9 ข้อ ลักษณะข้อคำถามให้เลือกตอบตามการปฏิบัติตัว มีทั้งคำถามเชิงบวกและเชิงลบ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงของข้อมูล พฤติกรรมที่ถูกต้อง และเพื่อความสะดวกของผู้ตอบแบบสอบถาม จึงใช้มาตราส่วนประมาณค่าประกอบด้วย 3 ตัวเลือก โดยผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกตอบ 1 ตัวเลือก ดำเนินการเก็บข้อมูลในคลินิกยาด้านไวรัส โดยวิธีการตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยผู้ตอบไม่ต้องระบุชื่อ หรือข้อมูลอื่นๆ ที่จะใช้เพื่อระบุตัวบุคคล ผู้วิจัยเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติ โดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ข้อมูลที่ได้นำลงปฏิบัติเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมในผู้ติดเชื้อเอชไอวี ผู้ป่วยเอดส์ ที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลด้านชุมชน

9. การวัดผลของการเปลี่ยนแปลง : ผลการศึกษาพบว่า ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย เป็นเพศหญิง ร้อยละ 52.7 มีอายุระหว่าง 40 – 49 ปี ร้อยละ 39.4 ระยะเวลาการรับยาด้านไวรัส 1 – 5 ปี ร้อยละ 57 ระยะเวลาการรับยาด้านไวรัสเฉลี่ย 5.8 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 43.6 ประกอบอาชีพเกษตรกร มากที่สุดร้อยละ 40.6 และส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 58.2 ด้านพฤติกรรมสุขภาพ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์มีการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยพฤติกรรมสุขภาพระดับมากที่สุดคือ การกินยาด้านไวรัสครบทุกชนิดและตรงเวลาทุกมื้อทุกวัน ตามแพทย์สั่ง และการมาเจาะเลือดตามแพทย์นัดทุกครั้ง ส่วนพฤติกรรมสุขภาพที่ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ปฏิบัติได้ในระดับปานกลาง ได้แก่ การใช้หน้ากากอนามัยปิดปากและจมูกเมื่ออยู่ในสถานที่ที่ผู้คนพลุกพล่านหรือแออัด และออกกำลังกายอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 ครั้ง อย่างน้อยครั้งละ 45 นาที

นำข้อได้มาส่งเสริมการใช้หน้ากากอนามัยในคลินิกยาด้านไวรัส และให้ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์นำกลับไปใช้ที่บ้าน เน้นการส่งเสริมการออกกำลังกายในผู้ป่วย ลดพฤติกรรมเสี่ยง ส่งเสริมพฤติกรรมสร้างสุขภาพ

10. บทเรียนที่ได้รับ : ควรส่งเสริมการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพที่จะช่วยให้ผู้ป่วยมีความรู้ในการป้องกันตนเอง เช่น การสวมหน้ากากอนามัยการล้างมือ และจัดกิจกรรม/โปรแกรมที่เหมาะสมกับผู้ป่วยเกี่ยวกับการส่งเสริมการปฏิบัติพฤติกรรมการออกกำลังกาย

11. การติดต่อกับทีมงาน : น.ส.กฤษณา หวังมุขกลาง หน่วยงาน กลุ่มการพยาบาล โรงพยาบาลด้านชุมชน เลขที่ 4 หมู่ที่ 2 ถ.สีคิ้ว-ชัยภูมิ ต.ด้านชุมชน อ.ด้านชุมชน จ. นครราชสีมา 30210 โทร 044 208208 ต่อ 229, 09 9474 5665, e-mail wangmukklang@gmail.com

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงสาธารณสุข. (2554). *คู่มืออ่านประกอบการให้คำปรึกษาเรื่องเอชไอวี HIV Counseling Handbook*. ขอนแก่น :

คลังนานาวิทยา

กุลวดี โรจน์ไพศาลกิจ. (2557). *การวิจัยบริการทางสุขภาพ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธนกร สนธิอินทร์. (2552). *พฤติกรรมและการดูแลตนเองของผู้ติดเชื้อเอดส์ที่เข้าร่วมโครงการรับยาด้านไวรัสเอดส์ในโรงพยาบาล*

ชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญา สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

อรดี โชติเสน. (2558). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์* กรณีศึกษา โรงพยาบาลสิรินธร

สังกัดสำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร. วารสารพยาบาลทหารบก, 16(1) : 41 – 50